

Bisschop Amandus van Maastricht, niet meteen de eerste de beste

Enkele eeuwen lang, vanaf Sint Servaas, is Maastricht een bisschopsstad geweest, totdat bisschop Hubertus in Luik ging residieren. Eén van die bisschoppen van Maastricht was de H. Amandus.

Maar Amandus was geen gewone bisschop. Hij was geboortig van Aquitanië in het Frankische rijk, en leidde een leven als reizende monnik-missionaris. Eerst had hij vijftien jaar lang in Bourges als kluisenaar geleefd, daarna was hij nog twee keer op bedevaart naar Rome gereisd. Ondertussen was hij bisschop gewijd, maar naar Iers voorbeeld bisschop zonder zetel, 'predik-bisschop'. In veel streken in Europa verkondigde hij het geloof, overigens niet altijd met succes. De Vlamingen gooiden hem bij Gent pardoos in de Schelde, bij de Slaven kreeg hij niets van de grond, en bij de Basken aan de voet van de Pyreneeën werd hij door een plaatselijke grapjas belachelijk gemaakt. Maar daardoor liet Amandus zich niet van zijn stuk brengen. Hij bleef het geloof verkondigen.

Amandus moet een zeer belangrijk man geweest zijn. Hij had persoonlijke vrienden in de hoogste kringen, zoals Audouin en Eligius, topambtenaren van de toenmalige Frankische koningen, die later belangrijke bisschoppen zouden worden. Hij stond in zo hoog aanzien dat koning Dagobert I († 639) hem persoonlijk verzocht om zijn enige zoon en troonopvolger, Sigebert, te dopen. Hij was dus niet de eerste de beste.

Toen Sigebert zelf koning

Amandus wordt in 648 door koning Sigebert III tot bisschop van Maastricht benoemd. Tekening uit een handschrift van de abdij Saint-Amand-les-Eaux.

werd, kwam in 648 de vacant. Sigebert III wilde graag Amandus benoemen, maar

H. Joannes Agnus en de H. Amandus op een raam van de Onze-Lieve-Vrouwebasiliek. Raam van Daan Wildschut.

Vanaf 20 maart in de boekhandel

Een selectie uit de sprokkels, die sinds 1992 in de Maaspost zijn verschenen:

Groot Verhalenboek van Maastricht

Sprokkels uit het archief

Walburgers/Regionaal Historisch Centrum Limburg. 50 sprokkels in 228 pagina's, rijk geïllustreerd, prijs: 19,50 euro.

historisch
centrum
 limburg

Amandus trok er niet zo aan. Een residerend bisschop worden kwam niet overeen met zijn levensideaal van rondtrekkend monnik-missionaris, en er was dus enige druk nodig om hem deze functie te laten aanvaarden. Toch lukte het, en Amandus is bisschop van Maastricht geweest van einde 648 tot einde 651. Hij bleef dus niet lang. Zijn strenge leefwijze botste binnen de kortste keren met de bourgondische leefwijze van de Maastrichtse priesters en diakens. Bovendien had Amandus als reizende bisschop geen zitveel. Ontmoedigd door de slappe van de clerus van Maastricht, wilde hij ontslag nemen.

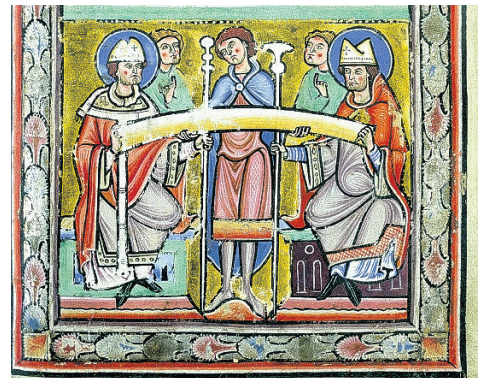
Dat alles staat in een brief die hij krijgt van paus Martinus I (649-653), wanneer Amandus hem schrijft dat hij er in Maas-

tricht mee wil stoppen. De paus probeert hem nog een hart onder de riem te steken, maar toch houdt Amandus het tegen het einde van het jaar 651 voor gezien, en gaat hij weer terug naar zijn geliefde abdij Elnone, het huidige Saint-Amand-les-Eaux (Noord-Frankrijk), van waaruit hij zijn missiereizen onderneemt.

In het tweede deel van zijn brief aan Amandus schrijft paus Martinus over een heel ander onderwerp. Er was namelijk pas een synode geweest bij de Lateranen in Rome over een nieuwe dwaalleer, het 'monothetisme'. Jezus zou weliswaar twee naturen gehad hebben, een menselijke en een goddelijke, maar slechts één wil, een goddelijke, en zeker niet een zwakke menselijke wil. Dat idee kwam van de patriarch van Constantinopel, en was goed bedoeld, namelijk als een poging om de monofysieten van Syrië en Egypte weer in de eenheid van de kerk terug te brengen. Dezen waren namelijk van mening dat de goddelijke en de menselijke natuur in Christus tot een totale eenheid waren versmolten, zodat er van het menselijke in Jezus weinig meer overbleef. Gezien het oproer dat daarover in heel de kerk zowel in Oost als in West was ontstaan, riep paus Martinus I in 649 de synode van Lateranen bijeen, dat deze dwaalleer veroordeelde. De conclusies van de kerkvergadering werden tweetalig opgesteld, in het Grieks en in het Latijn.

Vervolgens stuurde de paus de besluiten van het concilie toe aan bisschop Amandus van Maastricht, alsmede zijn encycliek over het onderwerp, en vroeg hem in het tweede deel van de brief om koning Sigebert III van Austrasië te verzorgen om enkele bisschoppen naar Rome te sturen. Dezen zouden dan met een pauselijke zending naar de keizer van Constantinopel gaan, om de positie van de kerk van Rome te verklaren.

Over deze veroordeling van het monothetisme door de synode van Lateranen schrijft de paus een groot aantal brieven, natuurlijk allereerst aan keizer Constans II van Constantinopel (tegenwoordig

Bisschop Amandus van Maastricht krijgt in 649 de brief van paus Martinus.

Istanbul), en verder aan de theletisme te doorzien. Om de allerbelangrijkste patriarchen theologische spitsvondighe-

Prentje van de H. Amandus door Henri (Harrie) Schoonbrood, 1938.

en bisschoppen, van Carthago, Philadelphia (Amman in Jordanië), Jeruzalem, Antiochië en Saloniki ... en aan bisschop Amandus van Maastricht! Amandus stond bij paus Martinus dus in zeer hoog aanzien.

Bovendien veronderstelt de brief die de paus aan Amandus schrijft, dat deze vloeiend Latijn kan lezen, en dat hij een uitstekende theologische kennis heeft, om de addertjes onder het gras van het mono-

den door te prikken was immers een degelijke kennis van het dossier nodig, zowel vanuit de Latijnse als vanuit de Griekse teksten.

Amandus was dus zeker niet de eerste de beste. En het is niet meer dan terecht dat in Maastricht een straat naar hem is genoemd.

Régis de la Haye
Ere-archivaris van het RHCL

Archiefsprokkels

De vaste rubriek 'Archiefsprokkels' wordt verzorgd door medewerkers van het Historisch Centrum Limburg. Elke twee weken een hele pagi-

na met een nieuw verhaal, opgediept uit de archieven van Maastricht. Eerder verschenen sprokkels kunt u nog eens nalezen op

www.rhcl.nl.
Historisch Centrum Limburg, Sint Pieterstraat 7, 6211 JM Maastricht, tel. 043 - 328 55 00, info@rhcl.nl